

Riksbankens Företagsundersökning

SEPTEMBER 2013

BÄTTRE STYRFART I VÄNTAN PÅ UPPGÅNG

■ Riksbankens företagsundersökning i september 2013

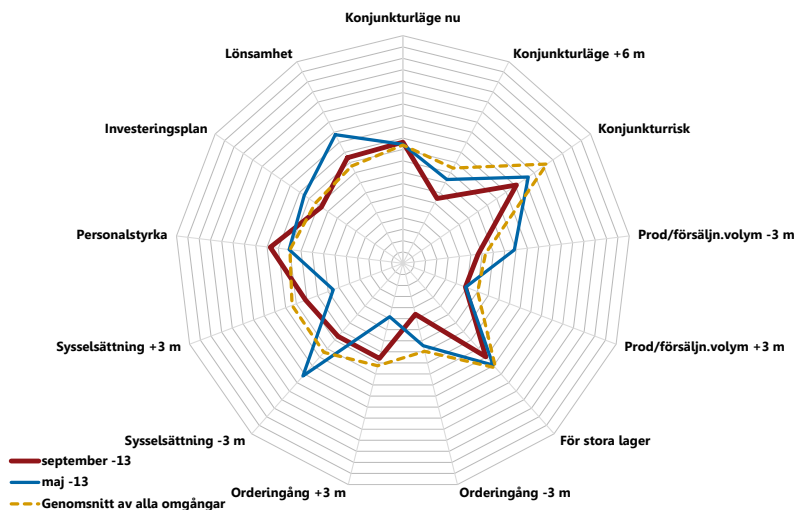
Riksbankens företagsundersökning i september 2013 tyder på en fortsatt, långsam, uppgång i konjunkturen. Läget har förbättrats jämfört med i maj med små ökningar i produktion, ordergång och sysselsättning. Samtidigt är bedömningarna av konjunkturen ovanligt splittrade och vissa branscher inom industrin ser ingen uppgång den närmaste tiden. Förhoppningarna i både januari- och majundersökningarna var att konjunkturen skulle ta ytterligare fart under hösten. Företagen har nu skjutit fram sina förväntningar och tror att en mer påtaglig förbättring dröjer till efter årsskiftet.

Riskerna från konjunkturutvecklingen har avtagit under året och är nu lägre än tidigare. Detta stärker förhoppningarna om en uppgång, särskilt inom handeln. Det låga pristrycket består på kort sikt och få företag räknar med att kunna höja priserna.

Undersökningen visar sammantaget att konjunkturen är något bättre i september jämfört med i maj genom att produktion, ordergång och sysselsättning har förbättrats, se diagram 1.

Diagram 1. Företagens samlade svarsmönster

Viktade nettotal



Anm. Svaren på frågorna är utplacerade längs en "eker" i diagrammet och ett nettotal längre från mitten innebär en försämring. Det historiska genomsnittet är beräknat för de perioder då frågorna har ställts. Beteckningen -3m / +3m avser de senaste respektive kommande tre månaderna, +6m avser de kommande sex månaderna.

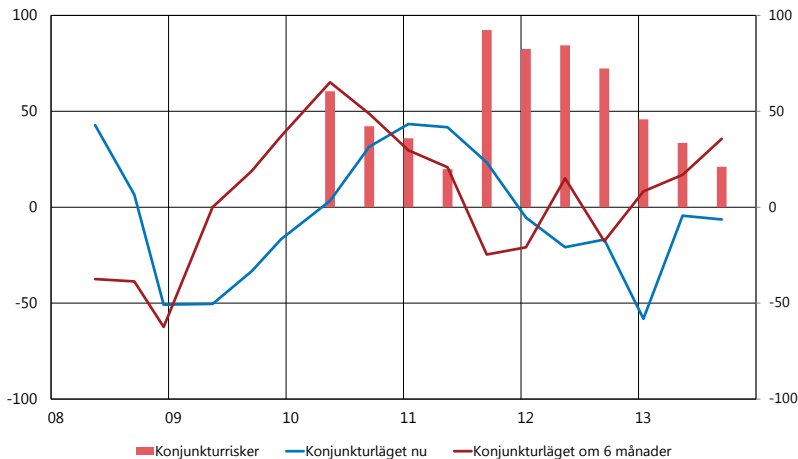
Förändringarna sedan majundersökningen är dock små och flera företag betonar att uppgången skett från låga nivåer. Ett företag uttryckte det som: "vi har en bra marknadsposition på en obefintlig marknad".

"DET BEHÖVS DRAGHJÄLP FRÅN MARKNADEN"

Företagens egen bedömning av det aktuella konjunkturläget är ungefär som i maj, se diagram 2. De egna bedömningarna är dock mer splittrade än i tidigare undersökningar, både mellan branscher och mellan företag: särskilt företag som är kopplade till gruv- och stålindustrin pressas av svag global efterfrågan och överkapacitet. Om inte efterfrågan tar fart för dessa företag bedöms risken vara stor för nedskärningar av produktion och personal.

Diagram 2. Konjunkturläget och risker från konjunkturen

Viktade nettotal



Anm. Nettotalen visar saldot mellan andelen svar att konjunkturläget nu är bra eller dåligt respektive om det blir bättre eller sämre framöver. Konjunkturrisken visar saldot mellan andelen svar som anser att konjunkturrisken är större respektive mindre än normalt.

Andra industribranscher har under 2013 gynnats av tillfälligt ökad efterfrågan och har därför ökat sin produktion och arbetsstyrka. Den framtida konjunkturutvecklingen är viktig även för dessa branscher eftersom "den underliggande konjunkturutvecklingen inte ser så rolig ut". Om inte efterfrågan förbättras tydligt finns det risk att företagen drar ned på produktion och arbetsstyrka i början på nästa år.

Ytterligare andra delar av industrin ser tecken på en uppgång. Bemannings- och transportföretagen bekräftar den senaste tidens förbättringar. Många företag har också reducerat sina lager och i september bedömer de flesta lagren vara i balans. Skulle efterfrågan öka behöver den därför omsättas i ökad produktion tämligen omgående.

”KUNDERNA HAR BEREDSKAP ATT INVESTERA IGEN”

Konjunkturläget framöver beskrivs överlag som positivt och de flesta tror att det kommer att vara bättre om sex månader. Flera industriföretag bedömer att det finns en uppdämd efterfrågan på svenska exportvaror i omvärlden knuten till en relativt låg internationell investeringsaktivitet de senaste åren.

Detaljhandelsföretagen tror också på en förbättring inom ett halvår och de pekar ofta på att hushållens inkomstutveckling ger förutsättningar för en ökad konsumtion.

Riskerna från konjunkturen har varit avtagande sedan mitten av 2012 och sjönk ytterligare i september, se diagram 2. Detta beror främst på en minskad oro över utvecklingen i Europa. Osäkerheten kring utvecklingen i Kina är också mindre och det finns en fortsatt tilltro till återhämtningen i USA.

BYGGPRODUKTIONEN ÄR DÄMPAD

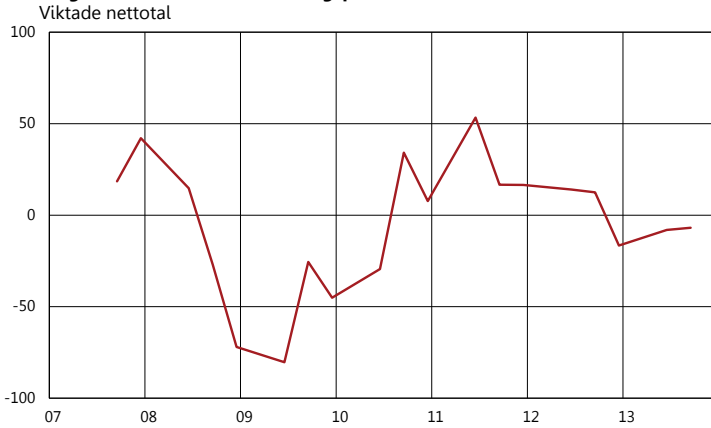
Byggandet har haft en svag utveckling det senaste året och den låga aktiviteten består i september, men byggföretagen hoppas på att det tar fart längre fram. De bättre utsikterna gäller främst bostadsbyggandet som ökat något jämfört med i maj. Framöver bedöms potentialen för tillväxt vara stor då bostadsbyggandet generellt ligger väsentligt lägre än de långsiktiga behoven.

Bygghandelsföretagen märker av en trög volymutveckling med en något dämpad aktivitet hos de stora byggföretagen. Efterfrågan från mindre företag och hushåll är däremot stabil och något ökande.

Flera stora infrastrukturprojekt planeras och byggföretagen väntar på att dessa ska komma igång. Kommersiella fastigheter som industrilokaler och lager byggs i mindre utsträckning och flera projekt har skjutits framåt på grund av minskade investeringar från industriföretagen.

Tillverkningsindustrin bekräftar bilden av låg investeringsaktivitet, se diagram 3. Många av dessa företags investeringar avser ersättning av försliten utrustning. Det som håller tillbaka nyinvesteringar i industrin är liksom för byggandet den låga efterfrågan, medan tillgång till extern finansiering sällan upplevs som ett problem.

Diagram 3. Industrins investeringsplaner

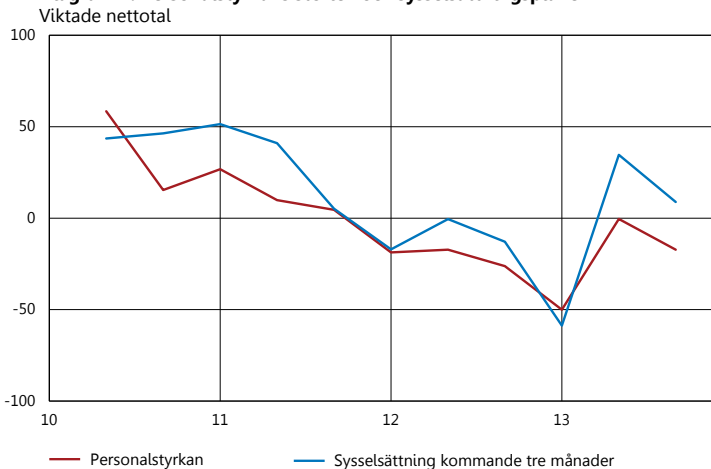


Anm. Företagen svarar på frågorna: Hur ser företagets investeringsplaner ut för de kommande sex månaderna jämfört med föregående halvår? Nettotalen redovisar saldot mellan andelen svar som tror på ökande respektive minskande.

SMÅ FÖRÄNDRINGAR I SYSSELSÄTTNINGEN

Företagens personalbehov tyder på endast mindre förändringar av sysselsättningen framöver, se diagram 4. Inom handeln planerar man visserligen att öka sysselsättningen under kommande tre månader men det rör sig då i allmänhet om begränsade rekryteringar kopplade till att nya butiker öppnas.

Diagram 4. Personalstyrkans storlek och sysselsättningsplaner



Anm. Frågorna löd: Hur förhåller sig Er personalstyrka till efterfrågan/produktion? och Hur bedöms antalet anställda komma att utvecklas de närmaste tre månaderna? Nettotalen visar saldot mellan för stor och för liten respektive öka och minska.

Till den splittrade bilden hör att det samtidigt finns branscher främst inom industrin där övertalighet är ett fortsatt problem. Där pågår fortfarande en anpassning till en lägre efterfrågan i omvärlden.

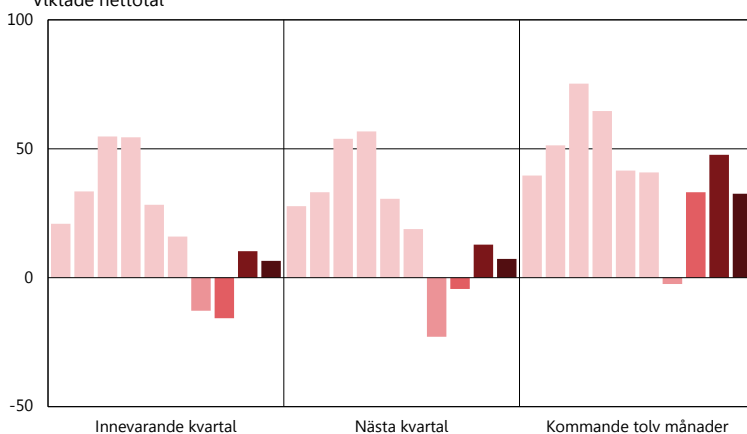
Företagens resursutnyttjande är fortfarande på en låg nivå samtidigt som lönsamheten har förbättrats. Den förbättrade lönsamheten är då ofta följden av kostnadsminskningar snarare än av ökad efterfrågan. Generellt bedöms lönsamheten vara bättre inom handeln än inom industrin.

FÅ TROR PÅ PRISHÖJNINGAR

De begränsade möjligheter till prisökningar som rått sedan förra året består. I september var det dessutom en mindre andel än i maj som nyligen höjt eller som planerar att höja sina priser inom kort, se diagram 5.

Diagram 5. Prisförändringsplaner

Viktade netttotal



Anm. Staplarna visar nettoandelen företag som tänker höja/sänka sina priser under innevarande respektive nästa kvartal och på tolv månaders sikt. Staplarna som är i mörkare färgton avser de senaste fyra undersökningarna.

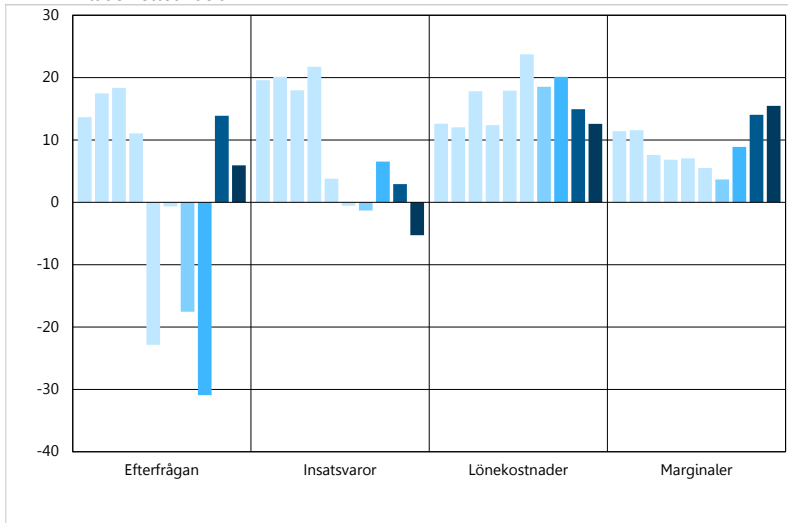
Företagens bedömning av prisutvecklingen för det kommande året tyder på ett något lägre pristryck än tidigare. Storleksordningen på de prishöjningar som företagen tror, eller i många fall hoppas på, ligger ofta på under två procent. Denna nivå gäller för företag inom handeln, medan industriföretagens prisplaner vanligen är lägre.

LÅGA KOSTNADER SKA GE BÄTTRE MARGINALER

De faktorer som har störst påverkan på företagets prissättningsplaner under de kommande tolv månaderna är stigande lönekostnader och ökning av de egna marginalerna, se diagram 6. Efterfrågan uppges inte vara lika viktiga för prisökningarna jämfört med svaren i maj. Att de egna marginalerna kan öka tycks framförallt hänga ihop med bedömningen att kostnaderna för insatsvaror och löner ökar mindre än tidigare.

Liksom tidigare finns det tydliga skillnader mellan industrin och handeln. Förhoppningarna om förbättrade marginaler är starkast inom industrin och det är också här som förväntan om lägre kostnader för insatsvaror tydligast håller nere prisutvecklingen. Inom handeln väntas stigande lönekostnader, såsom tidigare, vara den viktigaste faktorn för höjda priser.

Diagram 6. Drivkrafter bakom prissättningen kommande tolv månader
Viktade nettoandelar



Anm. Staplarna visar den relativa andelen (netto) för fyra faktorer som påverkar priserna uppåt eller nedåt på tolv månaders sikt. Staplarna i mörkare färgton avser de fyra senaste undersökningarna.

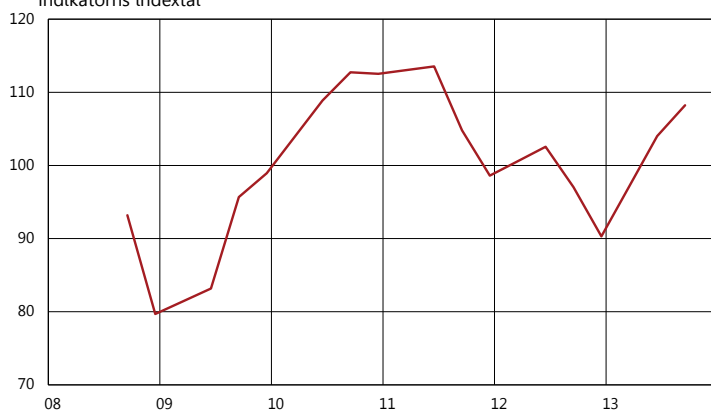
KONJUNKTURINDIKATORN VISAR FORTSATT UPPGÅNG

Företagsundersökningens konjunkturindikator visar fortsatt uppgång, se diagram 7. Detta ska dock ställas mot företagets återhållsamma kommentarer om styrkan i konjunkturförbättringen. Många företag uttrycker hopp om framtiden men de konkreta tecknen på uppgång i främst produktion, sysselsättning och ordergång är få. En sammanvägd tolkning är därför att konjunkturuppgången fortsätter, men i långsam takt.

Konjunkturindikatorn beräknas på ett genomsnitt av svaren på frågorna om produktionsvolym, sysselsättning, investeringsplaner, lönsamhet, produktivitetsutveckling och prisutveckling. Frågorna viktas sedan samman utifrån deras förmåga att förutspå säsongsrensad BNP-förändring kvartal till kvartal. Indikatorn beräknas upp till två månader innan kvartalsutfallet av BNP publiceras och ger en tidig indikation på konjunkturutvecklingen.

Diagram 7. Riksbankens företagsindikator

Indikatorns indextal



Anm. Företagsundersökningen genomförs tre gånger per år. Värden för de första kvartalen interpoleras linjärt i företagsindikatorn. Företagsindikatorn har normaliserats till medelvärdet 100 och standardavvikelsen 10. Detta innebär att ett värde över (under) 100 bör tolkas som en något starkare (svagare) konjunktur än genomsnittligt. Ett värde över (under) 110 respektive 90 innebär en större avvikelse från medelvärdet.

OM RIKSBANKENS FÖRETAGSUNDERSÖKNING

Undersökningen avser pris- och konjunkturutvecklingen inom industrin, byggsektorn, handeln och (delar av) tjänstesektorn. I det svenska näringslivet utgör ett fåtal aktörer en mycket stor del, varför relativt få intervjuer bland dessa kan ge information om stora delar av näringslivet. Många av de intervjuade företagen förmedlar dessutom information om andra delar av näringslivet genom sina kontaktytor mot bland annat små och medelstora företag.

Undersökningen görs av Riksbankens personal genom besöksintervjuer som vanligen tar cirka en timme. Intervjuerna genomförs i regel med personer i företagets ledningsgrupper. Samtalen ger företagen möjlighet att utveckla svaren och intervjuaren kan ställa fördjupande följdfrågor. Särskilda frågor ställs från tid till annan om aktuella frågeställningar inom penningpolitiken.

I undersökningen intervjuas cirka 40 företag i maj och i september samt cirka 25 företag i januari. Sedan undersökningens start 2007 har över 300 företag deltagit i undersökningen.

Diagrammen i rapporten redovisar företagens svar viktade med respektive företags antal anställda i Sverige. Nettotalen i diagrammen fångar upp- och nedgångar i svarsmönstret väl. Dessa svar kombineras sedan med företagens reflektioner till frågorna.

Rapporten för september 2013 redovisar resultatet av intervjuer med 41 företag som huvudsakligen gjordes 26/8-12/9.

En närmare beskrivning av undersökningen finns på Riksbankens hemsida: Hokkanen, Melin och Nilson (2012), "Riksbankens företagsundersökning – en snabb konjunkturindikator", Penning- och valutapolitik 2012:3.

http://www.riksbank.se/Documents/Rapporter/POV/2012/rap_pov_artikel_3_121017_sve.pdf



Sveriges riksbank
103 37 Stockholm

Tel 08-787 00 00
Fax 08-21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se